Nilgün ERCAN
Kimya Mühendisi

Politika bildirimleri ve hedefler gerçekleşecek mi?

Obama-Biden: Amerika için yeni enerji

Obama ve Biden iklim değişikliği ile mücadele konusunda sera gazı salımlarını azaltmak için, uygulamada farklılıkları olmakla birlikte, seçimlerde rakipleri olan McCain gibi bir piyasa mekanizması olan, salım üst sınırı ve ticareti yöntemini benimsemekte; 2050 yılına kadar 1990 seviyesinin yüzde 80 altında bir emisyon seviyesini hedeflemektedir.

ABD'nin 44. Başkanı seçilen **Barack Obama**'nın öncelikli konularından biri olarak **"enerji"** gösterilmektedir. Obama'nın, kendi web sayfasında yer alan ve Başkan Yardımcısı Biden ile seçim kampanyası döneminde açıkladıkları enerji politikasında, petrole olan bağımlılığın ulusal güvenliği, gezegeni ve ABD ekonomisini tehdit ettiğine dikkat çekilerek, Washington'un bugüne kadar partizanlık, özel çıkarlar ve seçimlerde oy kazandıracak göstermelik önlemler ile yetinen politikacılar yüzünden enerji konusunda çözüme ulaşmakta başarısızlığa uğradığı belirtilmektedir (1). Demokrat Partili ekip, enerji alanında acil olarak ulaşım araçlarından fabrikalara ve binalara kadar tüm ekonomiyi dönüşüm sürecine sokmak gerektiği fikrindedir.

Enerji Enformasyon İdaresi (EIA) verilerine göre, dünyadaki petrolün ve petrol ürünlerinin yüzde 10'unu üretirken yüzde 24'ünü tüketen ABD'nin bu talebinin karşılanmasında net ithalat oranı yüzde 58'e ulaşmaktadır. İthalatın yapıldığı ülkeler arasında Kanada yüzde 18.2 ile başı çekmekte, sonra sırasıyla Meksika, Suudi Arabistan, Venezuela ve Nijerya gelmektedir.

Yeni Enerji Programı'nın hedefleri

"…Bu (enerji bağımsızlığı) Hükümet, iş dünyası ve Amerikan halkının paylaşılan ve devamlı çabalarını gerektirecektir" diyen Obama-Biden, Amerika için Yeni Enerji Programı kapsamında aşağıdaki hususların altını çizmektedir:

-Akaryakıt pompalarının başında sorunla yüzyüze olan Amerikan ailelerine kısa vadede yardım yapmak.

-Temiz bir enerji geleceği inşa etmek amacıyla, özel teşebbüsü hızlandırmak üzere stratejik olarak gelecek on yıl içinde 150 milyar dolarlık yatırım yaparak beş milyon yeni iş olanağı yaratmaya yardımcı olmak.

-10 yıl içinde, Ortadoğu ve Venezuela'dan halen ithal edilen petrolden daha fazlasını tasarruf etmek.

-2015 yılına kadar bir milyon melez (hibrit) aracı yollara çıkarmak ve bu araçların Amerika'da imal edilmesini sağlamak.

-2012 yılına kadar elektrik üretiminin yüzde 10'unun, 2025'e kadar yüzde 25'inin yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmesini sağlamak.

-Sera gazı salımlarını 2050'ye kadar 1990 seviyesinin yüzde 80 altına düşürmek için tüm ekonomide "emisyon üst sınırı ve emisyon ticareti" (cap-and-trade) programını uygulamak.

Petrol gelirlerinden sosyal aktarım

Obama-Biden Programı'nda kısa ve orta ile uzun vadeli çözüm önerileri yer almaktadır.

Kısa vadeli çözümler arasında, petrol fiyatlarındaki hızlı artışların Amerikan halkına yüksek maliyetler getirdiğinden hareketle, petrol şirketlerinin yüksek kazançlarının vergilendirilmesi, halka yardım yapılması, mevcut boşlukları gidermek için gerekli düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve şeffaf bir piyasa oluşturulması yoluyla spekülatörlerin kazançlarının önüne geçilmesi gibi öneriler getirilmekte, aşırı fiyat artışlarında stratejik petrol rezervinden dengeleme unsuru olarak yararlanılacağı belirtilmektedir.

İklim değişikliğiyle mücadelede liderlik arayışı

Orta ve uzun vadeli çözümler kapsamında ise, ithal petrole olan bağımlılığın yanı sıra küresel iklim değişikliğinin de ABD'nin enerji konusundaki diğer temel meselesi olduğu vurgulanarak, bu iki temel sorun ile mücadele etmek üzere hedefler sıralanmaktadır.

Obama ve Biden iklim değişikliği ile mücadele konusunda sera gazı salımlarını azaltmak için, uygulamada farklılıkları olmakla birlikte, seçimlerde rakipleri olan McCain gibi bir piyasa mekanizması olan, salım üst sınırı ve ticareti yöntemini benimsemekte; 2050 yılına kadar 1990 seviyesinin yüzde 80 altında bir emisyon seviyesini hedeflemektedir.

Obama-Biden, sera gazı salan tesislere önceki emisyon miktarlarına göre kirletme kredisi verilmesi yerine, tahsisatın bedeli karşılığı satılmasını savunmaktadır. Buradan elde edilecek gelirlerin yılda 15 milyar dolarlık bir bölümünün temiz enerjinin geliştirilmesinde, enerji verimliliğinin iyileştirilmesine yönelik yatırımlarda, gelecek nesil biyoyakıtların geliştirilmesinde kullanılmasını planlamaktadır. Yine bu kaynakların doğal yaşamın iklim koşullarına uyumunun sağlanmasında, geri kalanının ise düşük karbon ekonomisine geçiş sürecinden etkilenecek olan ailelere ve topluluklara yardım amacıyla fon oluşturulmasında kullanılması öngörülmektedir.

Obama-Biden, iklim değişikliğine karşı mücadelede ABD'yi lider konumuna yükseltmeyi hedeflemekte, ancak Çin ve Brezilya gibi yüksek sera gazı salımı yapan gelişmekte olan ülkelerin de bağlayıcı taahhütlere girmesini talep etmekte, küresel ölçekte eşitlikçi ve etkin bir program oluşturulması amacıyla BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni çalıştıracaklarını ve yüksek emisyonu olan ülkeleri biraraya getireceklerini belirtmektedirler.

Temiz teknoloji ile 5 milyonluk istihdam

Obama-Biden, ithal petrole olan bağımlılığı azaltmak ve düşük karbon teknolojilerini hızla devreye sokmak amacıyla yukarıda belirtilen mali kaynakların bir bölümü ile yeni yatırımlar yapmayı düşünmektedir. Bu yatırımlar şu üç alanda yoğunlaşacaktır: 1-Temel araştırma 2- Teknoloji demonstrasyonu (uygulanabilirliğin gösterilmesi) 3- Hızla ticarileştirme ve temiz piyasa oluşumunu sağlama.

Melez arabaların ticarileşmesi, enerji verimliliğinin ve düşük emisyonlu kömür tesislerinin desteklenmesi, ticari ölçekli yenilenebilir enerjinin, gelecek nesil biyoyakıtların ve yakıt altyapısının geliştirilmesi ve dijital elektrik şebekesine geçiş için çalışmaların başlatılması için on yılda 150 milyar dolarlık bir yatırımdan söz edilmektedir.

Obama-Biden, ABD'nin işgücüne ve imalat merkezlerine de yatırım yaparak yeşil teknolojilerde dünyada da öncülüğe oynama hedefini dile getirmektedirler. Ekip, bu yatırımlar sonucunda özel sektörün 5 milyon kişiye iş imkanı

sağlayacağını düşünmektedir. Programlarında, araştırma-geliştirme ve ileri teknolojilerin devreye sokulmasına yönelik yatırımların arttırılması hedeflerinin yanı sıra ABD'deki imalat merkezlerinin temiz enerji liderleri haline dönüştürülmesini amaçlayan, küçük ve orta ölçekli endüstriyi yenilikçi teknolojilere yöneltmek için gereken ön sermayeyi sağlayacak bir perspektif de yer almaktadır. Temiz teknolojiler için yeni işgücü eğitim programlarının oluşturulması, federal işgücü eğitim programlarına ayrılan fonların arttırılması ve bu programların yeşil teknolojilere yönlendirilmesi, enerji odaklı genç işgücü programları ile enerji verimliliği ve çevre konularında beceri ve kariyer olanakları kazandırılması gibi konulara da programın kapsamı içinde yer verilmektedir. Ulaşım araçlarının verimliliğinin iyileştirilmesi ve esnek yakıtlı araçların kullanılması; biyoyakıtlardaki ilerlemelerin petrole olan bağımlılığı azaltacağından hareketle, selülozik etanol, biyobutanol gibi gelecek nesil, sürdürülebilir biyoyakıtların ve altyapısının geliştirilmesi; ulusal boyutta düşük karbonlu yakıt standardının oluşturulması hususları da programda yer verilen hedefler arasındadır.

Obama ve Biden'in programında yer alan diğer temel başlıklar da şöyle özetlenebilir:

- Yerli enerji temininin desteklenmesi amacıyla petrol ve doğalgaz aramalarının önündeki engellerin kaldırılması, petrol şirketlerine kiralanan sahaların sondaj yapılmaması halinde geri alınması ya da başka şirketlere verilmesi, var olan petrol sahalarından çıkarılan petrolün arttırılması, yıllardır ilerleme kaydedilmeyen Alaska Doğalgaz Boru Hattının inşasına öncelik verilmesi gibi alt başlıklar sıralanmaktadır.

-Enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi konusunda elektrik üretiminde rüzgar, güneş, jeotermal gibi yenilenebilir kaynakların payının 2012'de yüzde 10'a çıkartılması, temiz kömür teknolojilerinin geliştirilmesi ve devreye sokulması, nükleer enerjinin güvenliğinin sağlanarak desteklenmesi hususlarına yer verilmektedir.

Enerjide verimlilik hedefleri

Programda, BM verilerine göre ABD'nin dünyanın önde gelen ekonomileri arasında enerji verimliliği açısından ancak 22. sırada olduğuna işaret edilerek, enerji kullanımının azaltılması ve maliyetlerin düşürülmesi için verimliliğin iyileştirilmesi amacıyla bazı önlemler sıralanmaktadır:

-Verimliliği iyileştirerek, projeksiyonlara göre 2020'ye gelindiğinde elektrik talebinde yüzde 15 azalma sağlamak.

-Binalarda ulusal verimlilik hedeflerinin, cihazlarda verimlilik standartlarının belirlenmesi.

-Elektrik iletim dağıtım sisteminin puant yükü aşağı çekecek, talep tarafı yönetimini sağlayacak ve verimli işletilebilecek şekilde yenilenmesi.

-On yıl içinde her sene en az bir milyon düşük gelirli ailenin konutlarının hava koşullarına dayanıklı hale getirilmesi.

ABD'nin ithal petrole olan bağımlılığının ulusal güvenliği tehdit ettiği ve azaltılması için önlemler alınmasının zorunlu olduğu, enerji altyapısının yenilenmesi gerektiği gibi konular ilk kez gündeme gelmemektedir. ABD'de, hemen hemen 1973'deki ilk petrol krizinden beri enerji alanında yeni teknolojilerin çok önemli olduğu her dönemde vurgulanmaktadır.

Cumhuriyetçi Parti'den farklılıklar

Obama-Biden ekibinin enerji politikaları, seçimlerdeki rakibi Cumhuriyetçi ekibin politikalarıyla birçok hususta çakışmakla birlikte, Demokrat Partili grubun programında devletin bu alandaki rolünün göreceli olarak daha önde olması, enerji kaynaklarının çeşitliliğinin sağlanmasında yenilenebilir kaynaklara daha fazla önem verilmesi, nükleer enerjiye yaklaşım gibi konularda farklılıklar bulunmaktadır. Kampanyalar sırasında, Obama'nın nükleer enerji ile ilgili olarak öncelikle "güvenlik" sorununa önem verdiği, Nevada'daki Yucca Mountain sahasını nükleer atık depolamak için uygun görmediği, McCain'in dile getirdiği 45 yeni nükleer santral inşa planının da gerçekçi olmadığı belirtilmiştir.

Enerji alanında Ar-Ge'nin yeri

Arz güvenliği, verimlilik, karbon emisyonları gibi sorunlar dikkate alındığında enerji alanında Ar-Ge faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğu da görülmekte, buna karşılık enerji araştırmalarına ayrılan payın ABD'de düştüğü izlenmektedir. Seçim kampanyası sırasında, bilim dünyası ile politika kurucuları arasında görüş alışverişi oluşturmayı hedefleyen **"Amerika İçin Bilim Adamları ve Mühendisler"** adlı örgütün adayların enerji politikaları konusunda Stanford Üniversitesi'nde düzenlemiş olduğu, adayların danışmanlarının yer aldığı münazarada Obama'nın Enerji Danışmanı, Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'den Daniel M. Kammen ABD'nin enerji alanındaki Ar-Ge'ye yaptığı yatırımın, gerçek dolar üzerinden 1970'lerin başındaki OPEC petrol krizi öncesindeki rakamlardan daha düşük olduğunu belirtmiştir **(2)**. Nitekim Kammen 2005 yılında bir meslektaşı ile hazırladığı makalede, Bush yönetiminin enerji araştırmalarını **"acil öncelikli ulusal ihtiyaç"** olarak nitelendirmesine karşılık, jeopolitik durum, çevresel sorunlar ve ekonomik rekabet unsurları nedeniyle ABD'nin bu alandaki inovasyon (yenilik yapma) kapasitesinde esaslı bir genişleme sağlanması gereken bir dönemde, Federal Hükümet ve özel sektörün her ikisinin de enerji Ar-Ge alanındaki yatırımlarını azalttığına işaret etmiştir **(3)**.

Yukarıda söz edilen tartışmada, McCain'in danışmanının ağırlığı özel sektöre ve piyasaya vermesine karşılık, Kammen, Federal Hükümet'in enerji alanındaki inovasyon için gerekli ortamı sağlayacağını belirterek, özel sektörün bu alandaki ihtiyacı karşılayamadığını, enerji alanındaki özel sektörün kazancının ancak yüzde 0.5'ten azını Ar-Ge yatırımına yönelttiğini, buna karşılık biyoteknoloji alanında bu oranın düzenli olarak yüzde 12-16 aralığında seyrettiğini belirtmiştir.

Uygulamada ne olacak?

Obama-Biden ekibinin işe başlamasından sonra, şimdilik ana hatları çizilmiş olan enerji politikalarının daha ayrıntılandırılması beklenmelidir. Yeni dönemde Beyaz Saray'da Enerji Güvenliği Konseyi oluşturulacağı yönünde bilgiler dışarıya yansımaktadır **(4)**. Ancak enerji konusundaki niyet bildirimleri ve hedeflerin gerçekleşebilirliği henüz belirsizdir.

ABD'nin ithal petrole olan bağımlılığının ulusal güvenliği tehdit ettiği ve azaltılması için önlemler alınmasının zorunlu olduğu, enerji altyapısının yenilenmesi gerektiği gibi konular ilk kez gündeme gelmemektedir. ABD'de, hemen hemen 1973'deki ilk petrol krizinden beri enerji alanında yeni teknolojilerin çok önemli olduğu her dönemde vurgulanmaktadır.

Bush yönetimi işbaşına geldikten sonra, Başkan Yardımcısı **Cheney**'in başkanlığındaki Ulusal Enerji Politikası Geliştirme Grubu tarafından 2001 yılında **"Amerika'nın Geleceği İçin Güvenilir, Ekonomik ve Çevresel Açıdan Uygun Enerji"** Rapor'u hazırlanmıştır. Obama seçim kampanyası sırasında önceki dönemin enerji politikalarını, özellikle Cheney'i eleştirerek, çalışmaları sırasında petrol lobisi ile birçok kez bir araya gelmesine karşılık yenilenebilir enerji konusuna önem vermediğini belirtmiştir. Buna karşılık Bush yönetimi döneminde yukarıda belirtilen Ulusal Enerji Politikası'nın devamı olarak çıkartılan, petrol ve nükleer sektörüne milyarlarca dolar destek verilmesi nedeniyle eleştiri alan 2005 Enerji Kanun Tasarısı'nı Senatör Obama'nın da desteklediği rakip kampanya sahiplerince hatırlatılmıştır.

Bunlar dikkate alındığında, Obama-Biden yönetiminin uygulamaları, politika bildirimleri ile acaba uyumlu ve tutarlı olacak mıdır? İktisadi krizin yaşandığı bu dönemde, uygulanan ekonomik politikalardan bir değişim olup olmayacağı tartışmalarına karşılık, krizin mimarları olarak görülen Washington-Wall Street mutabakatı temsilcilerinin aynı zamanda Obama'nın da ekibinde yer aldığı belirtilmektedir.

Zengin enerji rezervlerini ve enerji geçiş yollarını kontrol altına alma girişimlerini; söz konusu bölgelerdeki ülkelerin iç işlerine müdahale, çatışma ve savaş biçiminde ihraç eden ABD'nin, Obama-Biden yönetiminde enerji konusundaki sorunlarına kendi evinde ne ölçüde çözümler üretebileceğini izleyip görmek gerekmektedir. Ancak kağıt üzerinde olsa bile, Obama-Biden tarafından enerji alanında ortaya konan programda yer alan, konunun sosyal boyutlarının dikkate alınması, Ar-Ge'ye ve kamu yönetiminin rolüne önem verilmesi, yerli imalat sanayinin temiz enerji konusuna yönlendirilerek desteklenmesi gibi hususların altı çizilmelidir. Bu hususların ülkemizde, herhangi bir uzun vadeli programı olmaksızın özel sektöre verilen birtakım teşviklerle enerjinin bugününü ve geleceğini kurtardığını iddia eden enerji yönetimi tarafından dikkate alınması gerekebilir. ■

Dipnotlar

1. http://my.barackobama.com/page/content/newenergy
2. Obama and McCain Campaigns Detail Energy Policies at Debate Co-sponsored by AAAS, 30.10.2008
3. D.Kammen, G.Nemet, "Reversing the Incredible Shrinking the Energy R&D Budget" , 9.10.2005
4. "Obama considers new Energy Security Council", http://www.politico.com/news, 6.11.2008